א ביטום תעשיות פטרוכימיות בע"מ
נגד
כמיפרן – ישראל בע"מ

ב בבית־המשפט העליון
[16.9.2003]
לפני השופט א' ריבלין

ג הצדדים להליך הם חברות הפועלות בענף האיטום, ובעבר היו ביניהן יחסים עסקיים. המשיבה הגישה תובענה נגד המבקשת, ובה ביקשה למנוע ממנה לעשות שימוש בנוסחת ייצור של חומרי איטום, שלטענתה הועברה למבקשת על־ידי המשיבה בשנת 1979. המבקשת מצדה טענה שהיא משתמשת בנוסחה שפיתחה בעצמה באמצע שנות השמונים.
ד במסגרת הליך גילוי המסמכים נעתר בית־המשפט המחוזי לבקשת המשיבה לעיין במחברות המעבדה של המבקשת. המבקשת ביקשה לערער על החלטה זו בנימוק שהמחברות חסויות בהיותן סוד מסחרי.

בית־המשפט העליון פסק:
ה א. (1) מחברות המעבדה נושא הבקשה עונות על הגדרת סוד מסחרי שבסעיף 5 לחוק עוולות מסחריות, תשנ"ט-1999 (להלן – החוק), על־כן, וכמצוות סעיף 23 לחוק, נדרש בית־המשפט במסגרת הליך גילוי במסמכים ועיון בהם לערוך איזון בין האינטרסים של שני הצדדים (100ב – ג).
(2) הזכות הדיונית לגילוי מסמכי הצד שכנגד ועיון בהם היא זכות
ו חשובה, אך היא איננה זכות מוחלטת. קיומו של סוד מסחרי עשוי להביא להגבלת הזכות לגילוי ועיון. איזון האינטרסים לפי החוק מחייב התחשבות בחשיבותו של הסוד המסחרי בחיי המסחר המודרניים ובהגנה שביקש להעניק לו המחוקק (100ז – 101א).
ב. (1) ככלל, היקף הגילוי שבו יחויב בעל הסוד המסחרי, כמו גם אופיים
ז של הסדרי הגילוי, ייקבע בזיקה ישירה לתשתית הראייתית הלכאורית שהציג התובע להוכחת טענותיו בתביעה שהגיש. ככל שלתשתית זו תהיה עוצמה רבה יותר, כך ייטה בית־המשפט להתחשב באיטרסים של מבקש הגילוי ולהעדיפם על פני האיטרסים של בעל הסוד המסחרי. שיקול נוסף שיהיה בו כדי להשליך על היקף הגילוי נוגע לקיומן של ראיות חלופיות בידי התובע להוכחת טענותיו (101ב – ג).
(2) בעורכו את האיזון האמור על בית־המשפט להיזהר פן יעשה שימוש לרעה בהליך הגילוי והעיון ככלי להשגתם של סודות מסחריים של אחר למטרות בלתי כשרות. במיוחד הדברים אמורים כשמדובר במגיש התובענה. משום כך אין ליתן צו לגילוי

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי
mnt/data/0303638-padi.doc/

מסמכים אשר יפגע בסוד מסחרי, בטרם הונחה תשתית ראייתית, ולו מינימלית, לטענות הצד מבקש הגילוי. משהונחה תשתית שכזאת על בית־המשפט להקפיד כי צו הגילוי והעיון שניתן על־ידיו יכלול רק את המסמכים שהם רלוונטיים לתובענה, ואשר הינם הכרחיים לבירורה (101ד – ה).

(3) במקרה דנן, באיזון שערך בית־המשפט המחוזי, לא ניתן המשקל הראוי לאינטרס המבקשת בסוד המסחרי שברשותה. המשיבה לא הניחה תשתית ראייתית מספקת שתצדיק פגיעה בזכויות המבקשת בסוד המסחרי. טענותיה של המשיבה טרם הוכחו לכאורה. המשיבה לא הביאה ראיה שיהיה בכוחה להראות שהנוסחה המשמשת כיום את המבקשת פותחה בהסתמך על הנוסחה שמסרה לה לפני למעלה מעשרים שנים. זאת ועוד, הדרישה מאת המבקשת לחשוף במלואן את מחברות המעבדה שלה מעשרים השנים האחרונות היא נרחבת מדי, ולכן היא מהווה פגיעה לא מידתית בסוד מסחרי (101ו – 102א).

חקיקה ראשית שאוזכרה:

– חוק עוולות מסחריות, תשנ"ט-1999, סעיפים 5 (המונח "סוד מסחרי"), 23.

חקיקת משנה שאוזכרה:

– תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984, תקנה 113.

פסקי־דין של בית־המשפט העליון שאוזכרו:

[1] רע"א 918/02 ויטלזון נ' פנטאקום בע"מ, פ"ד נו(4) 865.

בקשת רשות ערעור על החלטתו של בית־המשפט המחוזי בחיפה (סגן הנשיא ג' גינת) מיום 26.3.2003 בת"א 400/01. הבקשה נדונה כערעור. הערעור נתקבל.

ברוך שטיימן – בשם המבקשת;
סער פלינר – בשם המשיבה.

פסק־דין

בקשת רשות ערעור על החלטתו של בית־המשפט המחוזי בחיפה (כבוד סגן הנשיא ג' גינת), ולפיה חויבה המבקשת לאפשר למשיבה לעיין במסמכיה הכוללים סוד מסחרי במסגרת הליך גילוי ועיון.

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי
mnt/data/0303638-padi.doc/

המבקשת היא חברה העוסקת בפיתוח מוצרי איטום למיניהם, בייצורם ובשיווקם. המשיבה היא חברה העוסקת באיטום מבנים
א בשיטה הידועה כשיטת איטום "כמיפרן". בשנת 1979 התקשרו המבקשת והמשיבה בהסכם שלפיו ייצרה המבקשת חומר איטום אשר כונה "כמיפרן" ואשר הועבר לשימושה של המשיבה. משפג תוקפו של הסכם זה נמשכו יחסי הצדדים על בסיס חוזים חדשים שנחתמו ביניהם מעת לעת עד שהאחרון בהם בוטל בשנת 1997
ב על־ידי המשיבה. בשנת 2001 הגישה המשיבה תובענה כנגד המבקשת, ובה ביקשה למנוע ממנה לעשות שימוש בנוסחת ייצור שלטענתה הועברה על־ידיה למבקשת עוד בשנת 1979. בד בבד ביקשה המשיבה מבית־המשפט ליתן צווי־מניעה זמניים נגד
ג המבקשת, בקשה שנדחתה על־ידי בית־משפט קמא. יצוין שלא אז ולא היום הציגה המשיבה את אותה הנוסחה או טענה כי יודעת היא מה תוכנה. המבקשת לא הכחישה שהועברה אליה נוסחה, אך טענה שזו לא התאימה לחומרי הגלם ולמתקן הייצור שהיו ברשותה באותם ימים, ולכן לא נעשה בה מעולם כל שימוש. כיום, היא
ד טוענת, הנוסחה אינה נמצאת בחזקתה, ואין היא יודעת מה עלה בגורלה. זאת ועוד, לגירסת המבקשת, באמצע שנות השמונים פותחה על־ידיה נוסחת ייצור חדשה, ולכן לא ייתכן כי לנוסחה המשמשת אותה כיום יש קשר כל שהוא לנוסחה שנמסרה לה בשנת 1979.
ה

במסגרת הליך גילוי המסמכים הגישה המבקשת תצהיר גילוי מסמכים, ובו צוין כי בין המסמכים שבידה, ואשר יש להם נגיעה להליך, מצויות גם מחברות מעבדה, ואולם הללו חסויות בהיותן בבחינת סוד מסחרי. המשיבה עתרה לבית־משפט קמא בבקשה
ו שיחייב את המבקשת לאפשר לה לעיין במחברות המעבדה, ובית־המשפט נענה לבקשתה. בית־משפט קמא מצא כי איזון האינטרסים הראוי מחייב גילוי של המחברות, הואיל ולא הוכח כי הן "פרי מחקר ארוך ויקר", כפי שצוין בתצהיר, והואיל ואין זה הגיוני
ז שהמחברות, אשר בהן מידע המתייחס לתקופה הארוכה שחלפה מאז שנת 1979 ועד היום, ייחשבו בשנת 2003, על כל תוכנן, לסוד מסחרי. כנגד החלטה זו מכוונת הבקשה שבפניי.

המבקשת טוענת כי שגה בית־משפט קמא בהחלטתו, היות שהמשיבה לא הציגה כל ראיה התומכת בטענותיה שבתובענה, ולכן לא היה מקום לפגוע בסודות המסחר שלה. המבקשת מציינת כי בניגוד למשיבה, היא המציאה לבית־המשפט חוות־דעת מומחה שלפיה הנוסחה המשמשת את המבקשת לייצור היום אינה הנוסחה ששימשה אותה בשנת 1985.

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי
mnt/data/0303638-padi.doc/

המשיבה תומכת בהחלטתו של בית־משפט קמא. היא סבורה כי המבקשת לא הביאה כל תמיכה לטענתה כי המחברות מכילות סודות מסחר. בנוסף היא מדגישה כי עיון במחברות הוא חיוני לתביעתה, הואיל ומהמחברות יהיה ניתן להפיק תשובה לשאלת הרכב חומר ה"כמיפרן" מיום העברת הנוסחה למבקשת על־ידי המשיבה ועד לייצורו היום על־ידי המבקשת. המשיבה גורסת כי התנהגות המבקשת לוקה בחוסר תום־לב, באשר כל מטרתה היא לחסל את עסקיה של המשיבה.

לאחר שעיינתי בבקשה ובתשובה שהוגשה עליה החלטתי ליתן רשות ערעור ולדון בבקשה כאילו הוגש ערעור על־פי הרשות שניתנה. דין הערעור להתקבל. אין חולק כי מחברות המעבדה מושא הבקשה עונות על הגדרת סוד מסחרי שבסעיף 5 לחוק עוולות מסחריות, תשנ"ט-1999 (להלן – החוק). על־כן, נדרש בית־המשפט במסגרת הליך גילוי מסמכים ועיון בהם לערוך איזון בין האינטרסים של שני הצדדים, כמצוות סעיף 23 לחוק:

"אי גילוי סוד מסחרי

23. (א) בית המשפט רשאי, מיוזמתו או על פי בקשה, לתת צו להבטיח כי סוד מסחרי של בעל דין או של אדם אחר שהתגלה בהליך משפטי לא יפורסם.

(ב) בית המשפט רשאי, לבקשת אדם, לתת צו בהליך משפטי, בדבר דרכי הגשת ראיות שיש בהן סוד מסחרי.

(ג) בהליך משפטי בענין אזרחי, רשאי בית המשפט, לבקשת אדם, לתת צו בדבר אי גילוי ראיות שיש בהן סוד מסחרי, ובלבד שראה כי הענין שיש באי גילוי הראיה עדיף מן הצורך לגלות את הראיה לשם עשיית צדק, וכי במתן הצו לפי סעיפים קטנים (א) ו־(ב) אין כדי להגן על הסוד המסחרי".

הזכות הדיונית לגילוי מסמכי הצד שכנגד ולעיון בהם היא זכות חשובה, אשר נועדה לקדם הן את היעילות הדיונית על־ידי הגדרת גדר המחלוקת בין הצדדים, הן את גילוי האמת. עם זאת מקובל עלינו מקדמת דנא כי זכות זו אינה זכות מוחלטת. הזכות לגילוי ועיון

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי
mnt/data/0303638-padi.doc/

עשויה לסוג בפני זכויות מוגנות אחרות. כך נקבעו בחוק עילות חיסיון מוגדרות,

א

ב

ג

ד

ה

ו

ז

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי
mnt/data/0303638-padi.doc/

ועל אלה הוסיף בית־המשפט עילות חיסיון נוספות. כעולה מהוראת החוק האמורה, גם קיומו של סוד מסחרי עשוי להביא להגבלת הזכות לגילוי ועיון. איזון האינטרסים לפי החוק מחייב התחשבות בחשיבותו של הסוד המסחרי בחיי המסחר המודרניים ובהגנה שביקש להעניק לו המחוקק. על־כן קבעה השופטת דורנר, כי:

> "ככלל, יש לקבוע כי היקף הגילוי שבו יחויב בעל הסוד המסחרי, כמו גם אופיים של הסדרי הגילוי, ייקבע בזיקה ישירה לתשתית הראייתית הלכאורית שהציג התובע להוכחת טענותיו בתביעה שהגיש. ככל שלתשתית זו תהיה עוצמה רבה יותר, כך ייטה בית־המשפט להתחשב באינטרסים של מבקש הגילוי, ולהעדיפם על פני האינטרסים של בעל הסוד המסחרי. שיקול נוסף שיהיה בו כדי להשליך על היקף הגילוי נוגע לקיומן של ראיות חלופיות בידי התובע להוכחת טענותיו" (רע"א 918/02 ויטלזון נ' פנטאקום בע"מ [1] , בעמ' 870).

בעורכו את האיזון האמור על בית־המשפט להיזהר פן ייעשה שימוש לרעה בהליך הגילוי והעיון ככלי להשגתם של סודות מסחריים של אחר למטרות בלתי כשרות. במיוחד הדברים אמורים כשעסקינן במגיש התובענה. משום כך אין ליתן צו לגילוי מסמכים אשר יפגע בסוד מסחרי, בטרם הונחה תשתית ראייתית, ולו מינימלית, לטענות הצד מבקש הגילוי. משהונחה תשתית שכזו, על בית־המשפט להקפיד כי צו הגילוי והעיון שניתן על־ידיו יכלול רק את המסמכים שהם רלוונטיים לתובענה, ואשר הינם הכרחיים לבירורה. אכן, לעתים קרובות הפגיעה בסודות מסחר היא הכרחית להבטחת יעילות הליך הגילוי והעיון, ברם לנגד עיני בית־המשפט חייב לעמוד כל העת הרצון לצמצם ככל האפשר פגיעה זו. ודוק, ההתחייבות שלא לעשות שימוש במסמכים שלא למטרות המשפט, שהצד אשר מבקש את גילוי המסמכים יחויב למסור לצד המגלה מסמכיו, אינה תחליף לתנאים האמורים.

בענייננו סבור אני כי באיזון שערך בית־משפט קמא לא ניתן המשקל הראוי לאינטרס המבקשת בסוד המסחרי שברשותה. לא נשתכנעתי כי המשיבה הניחה תשתית ראייתית מספקת שתצדיק פגיעה בזכויות המבקשת בסוד המסחרי. טענותיה של המשיבה טרם הוכחו לכאורה, ולכן לא ניתן לה צו־המניעה הזמני שביקשה. המשיבה לא הביאה ראיה שיהא בכוחה להראות שהנוסחה המשמשת כיום את המבקשת פותחה בהסתמך על הנוסחה שמסרה לה לפני למעלה מעשרים שנים, נוסחה אשר כאמור, אין

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי
mnt/data/0303638-padi.doc/

היא יכולה כיום אפילו להוכיח מה היה תוכנה. זאת ועוד, נדמה כי הדרישה מאת

א

ב

ג

ד

ה

ו

ז

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי
mnt/data/0303638-padi.doc/

המבקשת לחשוף במלואן את מחברות המעבדה שלה מעשרים השנים האחרונות היא נרחבת מדי, ולכן היא מהווה פגיעה לא מידתית בסוד מסחרי.באמור אין כדי לומר כי תביעתה של המשיבה נעדרת ביסוס. אכן, ייתכן אף שטענותיה שכרגע נדמות כחסרות חיזוק ראייתי מספק, יוכחו בהמשך ההתדיינות שבין הצדדים. לפיכך אפשר שבית־המשפט ימצא לנכון, בשלב מתקדם יותר של ההתדיינות, משתונח התשתית הראייתית הראויה, להשתמש בסמכות המסורה לו בתקנה 113 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984 וליתן צו לגילוי מחברות המעבדה. במסגרת צו שכזה יעשה בית־המשפט איזון אשר ימנע פגיעה מופרזת בסודותיה המסחריים של המבקשת. הצעה להסדר מידתי כזה העלתה המבקשת בטיעוניה בפניי. לפי הצעתה, יעיין מומחה מטעם בית־המשפט במחברות המעבדה ויקבע אם מחזקות הן את טענות המשיבה. הסדר זה נדמה כהסדר ראוי, שייתכן שיהיה מקום לשוקלו בשלב זה או אחר של ההליך.

הערעור מתקבל. חיובה של המבקשת לאפשר למשיבה לעיין במחברות המעבדה יבוטל. המשיבה תישא בהוצאות המבקשת בסך 10,000 ש"ח.

ניתן היום, י"ט באלול תשס"ג (16.9.2003).

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי
mnt/data/0303638-padi.doc/

מיני-רציו:

א * דיון אזרחי – גילוי מסמכים – היקפו

בקשה לעיון במסמך שהוא בבחינת סוד מסחרי – האיזון בין זכות העיון לבין זכותו של בעל הסוד המסחרי בהתאם לסעיף 23 לחוק עוולות מסחריות, תשנ"ט-1999 – קיומה של תשתית ראייתית
ב לכאורית לעיון במסמך – הצורך בהסדר עיון מידתי.

ג הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן

ד

ה

ו

ז

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי
mnt/data/0303638-padi.doc/